

דקדוקים בקריאת התורה והדרכה לקורא בפרשות השבוע והחודש ובראשון של ויקרא
יש לשים לב לשוניים קלים בהשוואה לפסוקים מקבילים בפרשות תרומה ותצוה (כמו תוספת וי' החיבור).

ב תַּעֲשֶׂה: העמדה קלה בתי"ו תדגיש את הצירי שלא יישמע כמו פתח

ה יְבִיאָהּ: קריאת הה"א בקמץ

ז מֵאֲדָמִים: האל"ף בקמץ קטן

ברשימת כלי המשכן יש לשים לב להפרדה בין תיבות המסתיימות ומתחילות בוא"ו, כגון **אֶת-עַמְדָּיו**

וְאֶת-אֲדָנָיו.

התיבה 'את' תנוקד בצירי אם היא מוטעמת, ובסגול כאשר היא מוקפת למילה שלאחריה.

כ וַיֵּצְאוּ: הטעמה משנית על ידי מרכא ביו"ד

לה יד תְּרֹמֶת זָכָר: טעם נסוג אחור לרי"ש

לה לב וְלִחְשֵׁב מַחֲשָׁבֹת: החי"ת הראשונה בשווא נח והשנייה בחטף פתח

לה כה חֲכָמָה-לֵב: החי"ת בפתח ולא בקמץ קטן כי הוא שם התואר ולא שם העצם. בפסוק לה חֲכָמָה-לֵב

לֵב החי"ת בקמץ קטן והמחליף ביניהם משנה משמעות

לה לא וַיִּמְלֹא אֹתוֹ: להיזהר מהפסוק המקביל בכי-תשא (לא ג): וַיִּמְלֹא

לה לה חֲכָמָה-לֵב: חי"ת בקמץ חטוף ולא בפתח

לו ב לְקַרְבָּה: הקו"ף בקמץ קטן והרי"ש בשווא נח על אף שהבי"ת אחריה רפה

לו ד אִישׁ-אִישׁ מִמְּלֶאכֶתּוֹ: במקף מרכא טפחא, לא במרכא תביר טיפחא כפי שמופיע בחלק מהדפוסים

לו ו אֶל-יַעֲשֹׂוּ-עֹד: העמדה קלה ביו"ד מפני הגעיה שם

לו ח יָשַׁע מְשֹׁרֵר: בשתי המילים חמש אותיות שיניות, צריך להיזהר שהזי"ן לא תיבלע

פס' ט-טז: כאשר המילה 'אחת' מוטעמת באחד המפסיקים העיקריים, סו"פ, אתנח, זקף או סגול **אֶחָת**,

בשאר המקרים **אחת** חוץ מפס' טז **מִדָּה אֶחָת**

לו יא לִלְאֹת: געיה תחת הלמ"ד הראשונה והלמ"ד אחריה בשווא נע

לו יד לִלְאֵהֶל: הלמ"ד בשווא נע ולא בקמץ

לו כז וְלִירְכָתִי: געיה תחת הוא"ו והלמ"ד בשווא נח¹ לשים לב כאן הכ"ף דגושה. בפסוק הבא היא רפויה

לו כח לְמִקְצָעָת: הצד"י בשווא נח. **בִּירְכָתִים**: כאן הכ"ף רפויה. עם זאת הרי"ש בשווא נח

לו לד אֶת-הַבְּרִיחַ: הבי"ת בשווא, לא בקמץ (כפי ששגור בפי רבים)²

לז ג וַיֵּצֶק לוֹ: אין הטעם מונח נסוג אחור ליו"ד והצד"י רפויה

לז ט סִכְכִּים: הכ"ף הראשונה בשווא נע ולא בחטף כפי שמופיע בחלק מהספרים

לז טז הַקְּשׁוֹת: ש"ן שמאלית

¹ הובהר כבר שיש געיות הבאות בהברה סגורה.

² לא להחליף עם לְוִיתָן נַחֲשׁ בָרֶחַ (ישעי' כז א)!!

לח א וְחֶמֶשׁ-אַמּוֹת: העמדה קלה בחי"ת מפני הגעיה שם

לח ד כַּרְכַּבּוֹ: הבי"ת אינה רפה אלא מודגשת בדגש חזק!

לח ה בְּאַרְבַּע הַקְצוֹת: יש להקפיד על הפרדת התיבות שלא יישמע לשון זכר 'בארבעה'

לח ח בְּמֵרָאֵת: הבי"ת בשוא והמ"ם אחריה רפויה³

לח כ וְכָל-הַיְתָדֹת: הי"ד בשוא נח. וְלֶחָצֵר: העמדה קלה בלמ"ד להבחין בין מיודע (מנוקד בסגול) לבין לא מיודע (מנוקד בשוא)⁴

לח כא אֵלֶּה פְּקוּדֵי: אף על פי ששם הפרשה: פקודי, יש לזכור שכאן הפ"א רפויה. עֲבַדְתָּ הָאֱלֹהִים: אין געיא בה"א, גם אם בחלק מהחומשים מוסיפים געיא, השוא בלמ"ד נח

יְתֵדָה ... יְתֵדָה: התי"ו בשוא נח

לט ד עָשׂוּ-לֹ: העמדה קלה בעי"ן מפני הגעיה שם

לט י וַיִּמְלֹאוּ-בּוֹ: הלמ"ד ללא דגש בשוא נח⁵ ואין להבליע את האל"ף שלאחריה, לא: וַיִּמְלוּ. טוֹרֵי אֲבֹנֵי:

טעם נסוג אחור לטי"ת. פְּטָדָה: הטי"ת בשוא נח והדל"ת רפויה⁶

לט יא וַיִּהְיֶה: הי"ד בקמץ⁷

לט יג וַיִּשְׁפָּה: הי"ד בקמף רחב הפ"א בצירי לא בסגול

ככלל, יש להיזהר בכל אותם מקומות בהם המקראות דומים זה לזה בין תרומה-תצווה לבין ויקהל-פקודי. אחד מהם הוא:

לט טו שְׂרֵשֶׁת: שְׂרֵשֶׁת גְּבֻלָּת אצלנו, לעומת שְׂרֵשֶׁת גְּבֻלָּת שבפרשת תצווה

לט ל אֶת-צֵיץ נֶזֶר-הַקֹּדֶשׁ: הנז"ן בצירי ולא בסגול

לט לד הַמֵּאֲדָמִים: אין געיא בה"א, ואין ספק שהמ"ם בשוא נח

לט מג וַיִּבְרָךְ: במלעיל, אין כאן נסוג אחור אלא, כל 'ויברך' שבמקרא במלעיל⁸

מ ד וְהַעֲלִיתָ: העמדה קלה בה"א מפני הגעיה ובמלרע, הלמ"ד בצירי⁹

מ ט וְהָיָה קֹדֶשׁ: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה

מ טו מִשְׁחָתָם: המ"ם בקמץ קטן

מ כט פֶּתַח מִשְׁכַּן אֱהֹל-מוֹעֵד: טעם טפחא בתיבת פֶּתַח

מ ל לְרַחֲצָה: הרי"ש בקמץ קטן והחי"ת כמובן בשוא נח

מ לב וּבִקְרִבְתָּם: בי"ת ראשונה בשוא נח והקו"ף בקמץ קטן. יִרְחֲצוּ: הטעם בחי"ת ומנוקד קמץ

מ לו וּבְהַעֲלֹת: הבי"ת בשוא נח ויש להעמיד קלות את קריאת הה"א, יש לקרא: וּבְ-הַעֲלֹת

קריאת פרשת החדש

³ הקורא בפתח ודגש עלול להחליף משמעות (המראות של הנשים הצובאות, ולא שהמראות עצמן צובאות!).

⁴ לו הייתה הלמ"ד בשוא הו"ו לפני היתה בקיבוץ: וְלֹ

⁵ אין בכוח המתיגה (מקל, דרבן) לעשות את השוא נע.

⁶ אין להניע את השוא על מנת להקל על ההגייה.

⁷ ברוב הספרים הה"א בחטף פתח, בתורה קדומה, על פי כן התיגאן, בחטף קמץ. אבל נוסחאותינו המסתמכות על כתר ארם צובא – עיקר:

וַיִּהְיֶה:

⁸ גם בצורת הפסק מוחלטת בזקף גדול הוא מלעיל והרי"ש בסגול: וַיִּבְרָךְ כן הוא בחנוכת הבית ע"י שלמה מלכים א ח יד/נה

⁹ במקומות אחרים במקרא הלמ"ד בחירק

יב ג בַּעֲשֹׂר: העמדה קלה בבי"ת להדגשת הסגול המורה על מידע. וְיִקְחוּ: וא"ו החיבור בשווא נע, לשון עתיד

יב ז וְנָתַנוּ: מרכא בנ"ן כטעם משנה. הַבְּתִים: דגש בתי"ו¹⁰ (אחד מן היוצאים מן הכלל), יש להטעים מעט את הבי"ת בגלל המונח על אף האי נוחות שבדבר

יב יא וְכָכָה: הטעם בכ"ף הראשונה מלעיל. כדי למנוע טעות סומנה זרקא בכמה חומשים גם בכ"ף

יב יד תַּחֲגֹהוּ: החי"ת בקמץ חטוף (קטן)

יב טו מִיִּשְׂרָאֵל: היר"ד בחירק ודגש חזק, אין לקרוא מיִּשְׂרָאֵל

יב טז לֹא-יַעֲשֶׂה ... יֵאָכֵל: היר"ד בצירי וגעיה אחריו המורה על העמדה שלא יישמע 'יעשה' וישנה משמעות

הפטרת החדש יחזקאל מה טז – מו יט:

מה יז וְהִנֵּסְךָ נָחַן בצירי ומוטעמת. וּבְחִדְשֵׁים: העמדה קלה בבי"ת להבחין בין מידע בסגול ללא מידע בשווא וכן הוא בהמשך מו ג

מה כא חָג: החי"ת בקמץ שְׁבַעֲוֹת: השי"ן בשווא ולא בקמץ

מו ח וּבְבֹא: בי"ת ראשונה בשווא נח על אף הקושי וכן הוא בפס' ט

מו ט דְּרֹךְ-שְׁעָר: המילה דְּרֹךְ- מוקפת נִכְחָו: הכ"ף בשווא נח על אף הקושי

מו י וּבִצְאָתָם יֵצְאוּ: בכל הדפוסים וכתבי היד הידועים הגירסא וּבִצְאָתָם, ובכללם, כתר ארם צובה¹¹

מו יב וּפָתַח לוֹ: טעם נסוג אחור לפ"א

מו יז וְהִתָּה לוֹ: טעם נסוג אחור לה"א, עם זאת השוא ביר"ד נע, ודגש חזק בלמ"ד מדין אתי מרחיק.

וְשָׁבַת: הבי"ת רפה, פועל לשבות בלשון עבר

ראשון של ויקרא

יא וְאִם-מִן-הַצֹּאן: יש להקפיד על הפרדת התיבות

לה כג פרשה וטבעה משה רענן שבת בשבתו ויק"פ עז "וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ תִּכְלֹת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים וְעֹרֹת אֵילִם מְאֻדָּמִים וְעֹרֹת תַּחֲשִׁים הִבְיָאוּ" (שמות לה.כג). ארגמן הוא צבע בגוון סגול-אדום ובעברית בת ימינו משמש השם ארגמן גם כשם נוסף לצבע האדום. במיוחד לאדום עמוק או כהה. במקרא ובספרות חז"ל ארגמן הוא צמר צבוע בצבע ארגמן או אריג העשוי ממנו. מפרש רש"י בגמרא בבבא מציעא (כא.א): "ולשון של ארגמן – צמר סרוק ומשוך כמין לשון. וצבוע ארגמן. ומצויין הן".

עדות לכך שהארגמן הוא דווקא צמר ניתן למצוא באיסור להעלות אותו על בגדי פשתן: "משיחות של ארגמן אסורות מפני שהוא מולל עד שלא קושר" (כלאים ט.ט). מפרש הריב"ם: "משוחות של ארגמן אסורות. פירוש ארגמן צמר. וכן אמרו חבליים של צמר ארגמן אסורות לקושרן אם הוא לבוש פשתן".

צבע מן החי

את הצבע הכינו בתהליך מורכב. שהיה כנראה סוד מקצועי. מנוזל המופרש מהבלוטה התת-זימית של חלזונות ובעיקר ממשפחת הארגמונים. הארגמן מוזכר לעתים קרובות כבן זוגה של התכלת ואכן שניהם דומים בחשיבותם הרבה. במקורם ובאופן הצביעה. ניתן להניח, מתוך מקורות היסטוריים וממצאים ארכיאולוגיים שעשוי צבעים אלו, יחד עם תולעת השני, היו הצבעים העיקריים מן החי באגן הים התיכון בעת העתיקה.

¹⁰ ברור שהדגש בתי"ו אינו סוגר את ההברה במילה בְּתִים, כי הקמץ כאן הוא רחב! ואכמ"ל.

¹¹ לפי תורה קדומה צריך להיות 'ובדרכם יצאו' על פי כתבי יד תימניים.

הארגמן מוזכר במקרא 38 פעמים כאריג או כחומר גלם להכנת אריגים יוקרתיים. 29 מתוך אזכורים אלו קשורים למשכן וכליו ולמקדש. בניגוד לתכלת שזכתה להתייחסות רבה יחסית בספרות חז"ל בגלל השימוש היום יומי שנעשה בה למצוות ציצית, שנותרה רלוונטית גם לאחר החורבן, הרי שלארגמן אין התייחסות מקבילה.

המקורות העתיקים ביותר העומדים לרשותנו לצורך פיצוח תעלומת זהות הארגמן הם התרגומים הקדומים. ביוונית ובלטינית הארגמן נקרא purpura, בתרגומים הארמיים "ארגונא" ובתרגומים ערבים "ארגזאן". רק ממקורות מאוחרים ניתן להסיק שהתרגומים העשונים מתייחסים לזיהוי משותף והפורפורה הוא צבע שהופק מחלזונות ים. צבע זה עשוי להיות סגול-אדום (purpura red) או סגול כחול (purpura blue). את הארגמן הפיקו, כנראה, משני מיני חלזונות: ארגמן חד קוצים וארגמונית אדומת פה (ראו תמונות) ואת התכלת מארגמן קהה קוצים.

לבוש מלכים

הסוגיה בבא מציעא מציינת את הארגמן כדבר "חשוב" וכנראה הכוונה למוצר יקר: "תא שמע: ולשוונות של ארגמן הרי אלו שלו. ואמאי? הא לא ידע דנפל מיניה? התם נמי, אגב דחשיבי משמושי ממשמש בהו". קביעה זו של התלמוד עולה בקנה אחד עם מקורות רבים בישראל ובעמים. פסוקי מקרא רבים מעידים על כך שהארגמן היה חומר גלם יוקרתי. הארגמן יחד עם חומרי גלם יקרים נוספים כזהב וכסף היה חלק מרכושם של מלכים וסימל את עושרם. על צור נאמר: "שש ברקמה ממצרים היה מפרשך להיות לך לגס תכלת וארגמן מאי אלישה היה מכסף" (יחזקאל כז.ז). הארגמן תיאר את עושרו של המלך אחשורוש: "חור כרפס ותכלת אָחוּז בְּחֶבְלֵי בֹוץ וְאַרְגָּמָן עַל גְּלִילֵי כֶסֶף וְעִמּוּדֵי שֵׁשׁ" (אסתר א.ו).

בספרות חז"ל מוזכר הארגמן בהקשרים הלכתיים הנובעים מעצם העובדה שהיה יקר. במשנה בכלים (כא.א) אנו מוצאים את הארגמן כאריג שיש להגן עליו במיוחד: "ובכפול שהעבירו על גבי הארגמן ובעירה שהיא עתידה להחזירה טמא". מפרש הר"ש: "כפול שהעבירו על גבי ארגמן – חתיכת בגד שתופרים על גבי ארגמן שלא יתלכלך הוי חיבור לבגד".

בהלכה נוספת הארגמן מוזכר יחד עם השני כאריג יקר: "שלש על שלש שהשליכה באשפות טהורה. החזירה טמאה. לעולם השלכתה מטהרתה וחזרתה מטמאתה חוץ משל ארגמן ושל זהורית טובה" (כלים כז.ב). מפרש הרמב"ם: "זהורית טובה, המשי הצבוע בזהורית, ולפי שבגדי הארגמן ובגדי המשי החשובים יקרים מאד מתטמא מהן שלש על שלש אצבעות ואפילו היה מושלך באשפה מפני שהוא חשוב".

לגבי שיעור הוצאה בשבת אנו לומדים: "המוציא ריה רע כל שהוא. שמן טוב כל שהוא. ארגמן כל שהוא" (שבת צ.א). מפרש רש"י: "ארגמן – צבע שצובעין בו ארגמן, וטעמא לא איתפרש, ולי נראה: שגם הוא ראוי להריח". פירושו צריך עיון שהרי ריה הארגמן רע ואם כן נכלל ב"המוציא ריה רע". מסיבה זו נבנתה תעשיית התכלת והארגמן רחוק ממקומות יישוב או ממזרח להם. על פי דברינו ייתכן שהוצאת ארגמן אסורה ב"כל שהוא" בגלל חשיבותו המיוחדת. חשיבותו של הארגמן באה לידי ביטוי קיצוני בכך שהפך במהלך התקופה הרומית לסממן מלכותי ולבישתו והמסחר בו נאסר על אנשים מחוץ למעגל זה.

לתגובות ורישום לקבלת מאמרי צמחים ובעלי חיים על פי סדר הדף היומי:

raananmoshe1@gmail.com

ממשיכים לעקוב אחרי השימוש את ר' מרדכי ברויאר ז"ל לקביעת נוסח המקרא עבור 'דעת מקרא' ובהמשך תנ"ך מוסד הרב קוק, חורב ותנ"ך ירושלים.

לה א בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: לִשְׁשׁ, מ"ש. בְּנִי: ד ונציה אינו גורס את המרכא אלא מקיף.

מנחת שי: בְּנִי: במאריך, לא במקף. [בְּנִי].

לה יא אֶת־הַמִּשְׁכָּן: שׁוֹד. אֶת־הַמִּשְׁכָּן: ל הקו הנקוט הוא להרחיק את המתיגה להברה הראשונה.

לה כה אֶת־הַתְּלִלָה: לֵשׁ, הֵס. אֶת־: ש; הַאֲרָגְמָן: לֵשׁ. הַאֲרָגְמָן ד

לה כו וְכָל־הַנָּשִׁים: אוֹתִי? וְכָל־הַנָּשִׁים לֵשׁ. וְכָל־הַנָּשִׁים: אוֹתִי;
שְׁלוֹשׁ אִפְשָׁרוּיּוֹת. מַתִּיגָה בַּהֲבֵרָה הָרִאשׁוֹנָה כְּלוּמָר בִּכְ"ף; מַתִּיגָה בַּמִּלָּה הַמְּקִיפָה כְּלוּמָר בַּה"א; לֹא מַתִּיגָה.
אוֹר תּוֹרָה: וְכָל הַנָּשִׁים כְּרוֹנֵי הַסְּפָרִי כָּלָא קִדְמָא. וְכַמִּיפִיט' הִיא כִכֶּף לֹא כַהֹא. כְּלוּמָר ה'קו הַנְּקוּט' מוֹזְכָּר בְּאוֹר תּוֹרָה
בַּמִּיּעוּט הַסְּפָרִים; וְנִצִּיָּה וְכ"י בַּמִּלָּה הַמְּקִיפָה; רֹב סְפָרִים לֹא מַתִּיגָה.
ר"מ בְּרוֹיָאָר נִקֵּט אֶת הַנְּקוּט.
טוֹו: שֵׁשׁ. טוֹו: ל הַדָּגֶשׁ בַּלְּנִינְגֶּרֶד לַמִּנִּיעֵת בַּלִּיעֵת הַבֵּרֶת הוֹי"ו.

לה לב מַחְשַׁבְתָּ: שֵׁשׁ. מַחְשַׁבְתָּ: ל? יִתְכֵּן שֵׁשׁ כֵּאֵן הַשְּׁמִטָּה הַחֲטָף בַּלְּנִינְגֶּרֶד.

לה לה כִּלְמִלְאֲכַת חֲרֵשׁ | לֵשׁ, פֶּסֶד. כֹּל־מִלְאֲכַת | חֲרֵשׁ וְחֲשֹׁב: ד שְׁנֵי מוֹנַחִים מִתְּרַדְּפִים (רְצוּפִים) לִפְנֵי סְגוּל,
כְּתָבִי הַיָּד מִבִּיָּאִים פֶּסֶק לִפְנֵי הַסְּגוּל, וְנִצִּיָּה – בֵּין הַמוֹנַחִים.

לו ב אֶל־בְּצִלְאֵל: לֵשׁ, ב"א. אֶל־: ב"נ בֶּן־נִפְתָּלִי גּוֹרֵס גְּעִיָּא בַּאֲל"ף וּבֶן־אֶשֶׁר אֵינוֹ מוֹדָה לוֹ.

לו י הִירִיעַת: לֵשׁ, מ"ש. הִירִיעַת: ד מַחְלֻקָּת כְּתִיב.
מִנַּחַת שִׁי: חֲמֵשׁ הִירִיעַת: טַעַם הַמְּדַפִּיסִי שֶׁכְּתוּבָהּ חֵס' יו"ד, שֶׁבְּכָל סְפָרִי מְדוּיָקִי הוּא מִלִּי. גַּם בַּמְּסוּרָת כְּתוּבָה
יִרִיעַת כּוֹלֵם חֵס' וְאִי בִלִּישִׁי זָכוֹ, מְכַלֵּל שְׁכּוֹלֵם מִלֵּאִים יו"ד. עוֹד בְּפִירוּשׁ אֵיתָמָר מְחַרְמִיָּה ז"ל, עֶשֶׂר יִרִיעַת,
מִלִּי יו"ד וְחֵס' וִי"ו, וְכָל לִישְׁנֵי בְּאוֹרִית דְּכוּת. הִירִיעַת הָאֲחַת מִלִּי יו"ד כְּתִיב, וְכָל לִישְׁנֵי מִלִּי יו"ד. [הִירִיעַת].

חֲפָר: לֵשׁ, מ"ש. חֲפָר: מ"ש? פֶּתַח אוֹ קִמְצָה?

מִנַּחַת שִׁי: חֲפָר: בַּמְּקִיעַת סְפָרִים חֲבִי"ת בִּפְתָּח, וּבַמְּקִיעַת בְּקִמְצָה, וּמִסּוֹ עֲלִי לִי קִמְצָה זָקָף. [חֲפָר].
לו יג הִירִיעַת: שֵׁשׁ. רַמ"ה. הִירִיעַת: ל אֵנוּ יוֹדְעִים כִּבְר מִפֶּס' י מָה דַּעַת הַרַמ"ה, אֲלֹא שֶׁכֵּאֵן וְנִצִּיָּה מִתֵּאִים
וּלְנִינְגֶּרֶד סוּטָה.

לו יט אֵילִם: שֵׁשׁ, רַמ"ה, מ"ג־ש בַּמ"ז סה, מ"ג־ל שֵׁם לֵה. אֵילִם: ל
לְנִינְגֶּרֶד גּוֹרֵס אֵילִם בְּנִיגוּד לְמִקְרוֹת וּלְמִסּוּרָה שְׁלוֹ.
רַמ"ה: אַחֲרֵי שֶׁמֶנָּה כְּמָה חֲרִיגִים וְכָל הָאֲרָא כְּתִיב הָאֵילִם אֵילִם חֲסֵר יו"ד בַּחֲרָא וְחֲלָא
יו"ד קִדְמָא.

לו כב מִשְׁלָכָת: ד. מִשְׁלָכָת: ל בַּלְּנִינְגֶּרֶד אֵין מַתִּיגָה.

לו ג טַעַמָּה (2): שֵׁשׁ, רַמ"ה, מ"ג־שֵׁשׁ כַּה כו, מ"ק־ל שֵׁם טַעַמָּה: ל
לְנִינְגֶּרֶד מוֹסִיף וִי"ו. רַמ"ה אַחֲרֵי שֶׁמֶנָּה כְּמָה חֲרִיגִים: וְשֶׁאֲרָא לִישְׁנָא בֵּין דְּקָרִיבִית דִּיחִיָּה נִסְוָא
בֵּין דְּקָרִי בַּתְּזָא דְּכוּתִיָּה כּוֹלֵהוּ חֲסָרִים וִי"ו:

^א חֲמִדְפִּיסִי: ד בַּפְּסוּקָנוּ.

^ב בַּמְּסוּרָת: מ"ג – ד עַל אַתֵּר.

^ג מְחַרְמִיָּה: יר"ע.

^ד עֶשֶׂר יִרִיעַת: שְׁמִי כו א.

^ה הִירִיעַת הָאֲחַת: שְׁמִי כו ב.

לז ח כְּרוֹב־אֶחָד: ל, שׁ; כְּרוֹב־: ש. כְּרוֹב־²⁸: ד ונציה היחיד שאינו מקיף הערה 28

כך גם ב; ומסתבר, שאין זו אלא אשגרה מן ההטעמה של הפסוק המקביל (כה יט); אלא ששם היה צורך בקדמא כדי להפסיק בין התלישא הגדולה ובין המהפך, שאינם רגילים לבוא זה אחר זה; ואילו כאן אין תלישא גדולה קודמת, אלא הביטוי כתוב בראש הפסוק.

וכְּרוֹב־אֶחָד: לֹשׁ וּכְרוֹב־: ש מוקף עם געיא או ללא געיא.

לז ט סִכְכִּים: לֹשׁ, מ"ש. סִכְכִּים: ד; אֶל־הַכְּפֹרֶת: ש. מ"ש. אֶל־הַכְּפֹרֶת: לֹד

מנחת שי: סִכְכִּים: חכ"ף בשוא לבדו כפי דרכנו. [סִכְכִּים].

אֶל הַכְּפֹרֶת: קדמא באל"ף. [אֶל־הַכְּפֹרֶת].

לז טז וְאֵת מִנְקִיתוֹ: לֹשׁ, מ"ש. וְאֵת־: ד; וְאֵת־הַקְּשׁוֹת: ש. וְאֵת־הַקְּשׁוֹת: לֹד, מ"ש

מנחת שי: וְאֵת דְּמִנְקִיתוֹ: בס"ס האל"ף ביצירי ובפשיט, לא במקף. [וְאֵת].

וְאֵת דְּהַקְּשׁוֹת: במקף לא בקדמא. [וְאֵת־הַקְּשׁוֹת].

הַקְּשׁוֹת: לֹשׁ, מ"ש, אר"א 184. הַקְּשׁוֹת: ד

מנחת שי: הַקְּשׁוֹת: בוא"ו אחת לבד, בכל ספרי מדוייקי כ"י ודפוס ישינים, וקדמא בח"א.¹⁰⁷ וכ"כ 'חרמ"ה ז"ל,

^חועשית קערתו וכפתיו וקשותיו דשלחן קדמא מל' וי"ו ומל' יו"ד כתי, ^טוְאֵת הַקְּשׁוֹת דוִּיקָהּל חד וי"ו כתי וחס' וי"ו תנין, וְאֵת קשׁוֹת הַנֶּסֶךְ (דבמדבר) מל' וי"ו כתי. [הַקְּשׁוֹת].

לז כה רַחֲבִי: שֹׁשׁ. רַחֲבִי: ל; קִמְתּוֹ: לֹשׁ, מ"ש. קִמְתּוֹ: ד

מנחת שי: קִמְתּוֹ: בלא גלגל. [קִמְתּוֹ].

לח א וַחֲמִשָּׁאֲמוֹת: לֹשׁ, מ"ש. וַחֲמִשָּׁ: ד; וַחֲמִשָּׁאֲמוֹת²⁹: לֹשׁ. וַחֲמִשָּׁ: ש הערה 29

נוסח לש הוא, כנראה, נוסח כ"א: ואפשר שנוסח ש הוא נוסח ב"ג; והשוה ספר החילופים עמ' יג, הערה 5; כא"צ עמ' 174, הערה 8.

מנחת שי: וַחֲמִשָּׁאֲמוֹת רַחֲבִי: ^כבחילופי הדפוס לבן נפתלי הטעם במ"ם, ולבן אשר הטעם בחי"ת, וכן הוא בס"ס

כ"י כבן אשר ובמקף לא בקדמא. ובחילופי אחרי כ"י מצאתי בחפך. ועיין ^בביחזקאל מ"א.¹⁰⁸ [וַחֲמִשָּׁאֲמוֹת].

א"ה: השווה את הערת בצר להערה 29.

לח ה וַיִּצֶק: לֹשׁ. וַיִּצֶק: ד הזכרנו כבר בגליון ויצא עז (בראשית כח יח) על 'פי"ץ בקעת-גר, ועל רפיון

הצד"י כאן.

והנה חזות קשה ראיתי בהפטרות כי-תשא¹² מלכים א יח לד וַיִּצְקוּ עַל־הָעֵלָה וְעַל־הָעֵצִים, ב'חק לישראל' מלכות

נכתב שהצד"י בשווא נח. גם בתנ"ך סימנים הוצאת פלדהיים שווא זה מסומן נח. זו טעות לענ"ד. רפיון הצד"י

¹⁰⁷ [הדיבור הקודם עסק במילח ואת, והדיבור הזה עוסק בכתיב ובחטעמה של המילה 'הקשות'; וכך נהג גם א"ת. לאחר זמן, כשהגיע ספרו של חרמ"ה לידי גורצ'י, הביא ממונו את הדיון בכתיב, ונמצא המילים 'וקדמא בח"א' מובלעות.]

^ז חרמ"ה: קש"ה.

^ח ועשית קערתו: שמו' כה כט.

^ט וְאֵת הַקְּשׁוֹת: פסוקנו.

^י וְאֵת קשׁוֹת הַנֶּסֶךְ: במ' ד ז.

^כ בחילופי הדפוס: חילופים – ד.

^ב ביחזקאל: מ"ש יח' מא יב ('וקיר הבנין חמש אמות').

¹⁰⁸ על פי דיבוריו והערותיו של גורצ'י שם וכאן, ברור שנוסחו הוא בגעיה בחי"ת. מהעניין הנדון כאן עולה שגורצ'י חכיר לפחות שתי רשימות של חילופי ב"א וב"ג, האחת בדפוס והאחת בכ"י. חכרתו כב"א היא על פי החילופים שבדפוס, מכאן שלא יחס חשיבות מכרעת לחילופים שבכ"י. ואפשר שהמציאות הקיימת בספרי ספרדים היא שחכרעיה את חכף לטובת החילופים שבדפוס. במקרה שלפנינו דווקא הנוסח של החילופים שבדפוס הנזכר במ"ש הוא כנראה הנכון, וגורצ'י כיוון כראוי. ראה ליפשיץ, עמ' יג, חע' 5; ייבין, כתר, עמ' 174, חע' 8. מצירוף עדויותיהם של גורצ'י, ליפשיץ וייבין נראה שנוסח ב"א הוא בגעיה בחי"ת ונוסח ב"ג בגעיה במ"ם.

מראה שכאן שורש י.צ.ק מתנהג כשאר נחי פ"י, דוגמת יִרָא או יִבֵּשׁ. וכן בכתיב מלא מנוקד ראוי היה לכתוב יִיִצְקוּ. הגעיא המופיעה כאן גם בכא"צ ובלנינגרד (אע"פ שלפעמים הם משמיטים געיא שאחרי תנועה גדולה שאינה מוטעמת), מראה שהשווא נע¹³ כמו וִיִרָאוּ מִפֶּס (דברים ב, ד) (גם שם יש געיא בלנינגרד). וכן לֹא יִשְׁנוּ (משלי ד, טו) מתפרש יִשְׁנוּ לשון שְׁנָה שורש י.ש.ן ושוא נע, ולכן יש שם געיא; לעומת לֹא יִשְׁנוּ (איוב כט, כב) בשווא נח שורש ש.נ.ה.

יש לחשוש גם לשינוי משמע. כי יִצְקוּ בשוא נח הוא ציווי של יצק כמו פָּתְבוּ.

תשובת הרב יוסף חיים מזרחי נר"ו

אני מתנצל על העיכוב, שבוע שעבר היה עמוס בפרט שנוולדו לי שני נכדים, בן ובת וכו'.

לענין "ויצקו" הנאמר בהפטר פרשת כי תשא - היא הנותנת¹⁴ שיהיה בשוא נח כיון שהוא לשון צווי, וכמו שפירש הרד"ק ועיין במנחת שי.

אמנם לגבי תיבת "מִשְׁכּוֹ וְקָחוּ" (שמות יב, כא) שדיברו הנ"ל, כתב הג"ר יוסף עזרא זליכה זצ"ל בספרו על הדקדוק שנהגו לאמרו בשוא נע.

גם שם אני עשיתי בשוא נח, מהטעם שמצינו בכל כיוצ"ב בצווי שעושים בשוא נח, כמו "זָבַחוּ זֶבְחִי צֶדֶק" (תהילים ד, ו) ובשניהם יש מעמיד אחר פ' הפעל.

ידידו עוז

הצב"י יוסף חיים מזרחי יצ"ו

רד"ק מלכים א יח לד: צווי שלם ונמשך פ"א הפעל בטעם כמו משכו וקחו לכם צאן.

גם מתרגום יונתן משמע שזה ציווי: וְאָמַר מֶלֶךְ אֲרָבֶעַ כִּדְיָן מֵיָא וְאַרְיָקוּ.

מכלול (ליק) עמ' עז ב

העתידים הצווי יִצּוֹק בחולם, וגם יִצּוֹק בו מים (יחזקאל יד). או יִצֵּק

בפתח ובחטון יִצֵּק לעם (מ"ג ד). יִצֵּקוּ יִצֵּקוּ צִקְנָה, איתן

אִצִּיק, יִצּוֹק, יִצֵּק, נִצֵּק וכולי, ברש כי אִצֵּק מים (שפי' מ"ד). אִצֵּק

רוחי (ש). וברוב נפל חתש להקל, לא יִצּוֹק עליו שמן (מדנר ה').

יִצּוֹק עליה שמן חתש ליה). וְיִצֵּק לַפָּנִי (ש"ג יג).

מנחת שי: ויצקו על העלה - חז"ל במאריך בין למ"ד שהוא עתיד וחז"ל איתנית, והמאריך מורה על השרשית [דעת ר' יהודה חיוג], ובין למ"ד שהוא צווי וחז"ל שרשית בשקל משכו וקחו לכם [דעת ר' יונה בן גנאח]. רד"ק בפי' ובמכלול דף קכ"ט (ליק עז ב) ושרשים שרש יצק. ועיין מה שכתבתי בפרשת בא על משכו ובמאמר המאריך:

ספר השורשים לרד"ק ערך יצק: ויצקו על העלה, אמר רבי יהודה¹⁵ כי הוא עתיד וחז"ל יו"ד אית"ן ויו"ד השרש מעמדת בגעיא ונכון הוא ואין להשיב עליו. ורבי יונה¹⁶ אמר שהוא ציווי וחז"ל יו"ד השרש ובא מעמד בגעיא כמו משכו וקחו לכם צאן, וגם זה נכון.

קטונתי מלנסות להכריע. בחסרי הפ"א ציין הרד"ק במכלול לצורה יִצֵּק (מלכים ב, ד, מא), וגם לצורה יִצֵּק (יחזקאל כד, ג). אין איפוא פלא בצורה יִצֵּקוּ ציווי.

אבל נראה יותר שהגעיא ב'משכו' היא חריג. ובסתמא אם אין געיא נוקטים שהוא ציווי, ולתלות בציווי כשאפשר לנקוט שזה עתיד, הוא חידוש במקומות מספר, ואין לך בהם אלא חידושם. לכן הקורא בציווי ושוא נח יש לו על מי לסמוך אבל נראה יותר שהוא עתיד ושוא נע.

לח י העמודים: ששד, רמ"ה, מ"ג"ל מ"א ז כא. העמודים³⁰: ל, מ"ק"ל

¹² הפטרה זו אינה נאמרת כאשר כי-תשא בפרשת פרה, אבל יש נוהגים לקוראה בשנים מקרא ואחד תרגום, פסוק זה מופיע בחק לישראל על כי-תשא.

¹³ אינני דן כאן למאן דאמר ששווא אחרי ת"ג בלתי מוטעמת הוא נח, כי הספרים האלה בשיטה שהוא נע.

¹⁴ ביטוי תלמודי ידוע ראה למשל רש"י עירובין י א: והיא הנותנת - מלה זו שאתה מביא בה איסור ליותר משלש עשרה אמה ושלש למזבוי, משום טעמא דלא התרתה זו פרוץ מרובה על העומד - היא הנותנת טעם להיתר.

¹⁵ חיוג' מגדולי המדקדקים הקדומים.

¹⁶ אבן גנאח, גם הוא מהמדקדקים הקדומים, הרד"ק נמשך אחריו.

הערה 30 מסתבר, של ומיקל החליטו את הפסוק הזה בחכמו, כי י.
הרמ"ה בספר מסורת סיג לתורה מונה את החסרים וזה לא ביניהם.

לח כא הלויים: ששד. הלויים: ל דגש בוי"ו בלנינגרד כבר לא מפתיע.

פרשת פקודי

כסף פקודי העדה דפי בר-אילן פקודי עו

מרדכי סבתו¹⁷

"אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה" (שמ' לח: כא). רש"י מפרש: "בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן - זהב וכסף ונחושת".

המעייין בלשון הכתוב על משקל הזהב, הכסף והנחושת יראה שלשון התיאור של הכסף שונה מלשון התיאור של הזהב והנחושת. בזהב נאמר: "זהב התנופה" (כד), וכן בנחושת: "ונחשת התנופה" (כט), ואילו באשר לכסף לא נאמר 'כסף התנופה' אלא "וכסף פקודי העדה" (כה). מהו טעמו של דבר?

"תנופה" היא מלשון להניף. מצאנו פועל זה בקשר לזהב בתיאור הבאת התרומה על ידי העם בפרשת "ויקהל": "וכל איש אשר הניף תנופת זהב לח' (שמ' לה: כב). ההנפה מציינת את רצונו של האדם לתת נדבה למשכן, ומאחר שהזהב והנחושת ניתנו בנדבה, "איש אשר ידבנו לבו", הם מכונים "זהב התנופה" ו"נחושת התנופה". לעומת זאת, הכסף לא ניתן בנדבה, אלא על כל אחד חלה חובה אחידה של מתן מחצית השקל, כמפורש בפסוקים שלפנינו: "וכסף פקודי העדה מאת כפר ואלף ושבוע מאות וחמשה ושבועים שקל בשקל הקדש. בקע לגלגלת מחצית השקל בשקל הקדש לכל העבר על הפקדים מן עשרים שנה ומעלה לשש מאות אלף ושלש מאות אלפים וחמש מאות וחמשים" (לח: כה-כו). משום כך לא נקרא הכסף 'כסף התנופה' אלא "כסף פקודי העדה".

לאור כל זאת מתעוררת כאן שאלה גדולה. בפרשת "תרומה" נאמר: "ידבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב ונחשת וגו' (שמ' כה: ב-ג). הרי שהכסף נמנה כאן יחד עם הזהב, הנחושת ושאר החומרים שניתנו בנדיבות הלב. וכן, בפרשת "ויקהל" נאמר: "כל מרים תרומת כסף" (שמ' לה: כד), משמע שאכן היה כסף שניתן בתרומת הלב לפי רצון איש ואיש. אלא שלא מצאנו בכלי המשכן פריטים שנעשו מכסף, מלבד האדנים וווי העמודים. לפי המפורט בפרשתנו משקלם של האדנים ושל ווי העמודים היה בדיוק כמשקל מחצית השקל של כל העם, ותמוה שהכתוב לא פירט מה נעשה ביתרת הכסף שנתרם. בפרשתנו מנה הכתוב רק את כסף מחצית השקל, והשאלה היא מה עשו, אפוא, עם תרומת הכסף שניתנה בנדיבות הלב?

על כורחנו אנו אומרים שהיו גם כלים נוספים, משניים, שנעשו מכסף, כגון קערות הכסף ומזרקי הכסף שהביאו הנשיאים בחנוכת המזבח (במד' ז: פד), אלא שלא נזכרו כאן בכתוב כיוון שלא היו הכרחיים לעבודת המשכן.¹⁸ א"ה: השווה לשון רש"י בתחילת תרומה: כולם זאו ננדבה, איש איש מה שנדבו לבו, חוץ מן הכסף שזא נקרא מחצית השקל לכל אחד, ולא מינוי בכל מלככת המשכן, שהולך שם כסף יותר, שנאמר (שמות לח כו - כז) וכסף פקודי העדה וגו' בקע לגלגלת וגו', ושאר הכסף הזא שם ננדבה עשאוה לכלי שרת:

לגבי הקערות והמזרקים של הנשיאים, הם אינם כלולים בתרומת הכסף הכללית, אלא נדבה פרטית נוספת.

לח כג ובארגמן: לשש. ובארגמן: ד ונציה מוסיף מונח, בלנינגרד יש געיא.

לט א ומן-התכלת: לשש, כ"א, מ"ש. ומן: כ"נ לבן-נפתלי יש געיא.

מנחת שי: ומן-התכלת: בלא מאריך במלת ומן. [ומן-התכלת].

לט י וימלארבו: ש, מ"ש. וימלאר לד בלנינגרד ובונציה אין מתיגה.

¹⁷ ד"ר מרדכי סבתו, המחלקה לתלמוד, אוניברסיטת בר אילן.

¹⁸ ראו דברי הגאון שהובאו בפירושו ראב"ע לשמות כה: ג.

מנחת שי: וַיִּמְלֹא-בּוֹ: קדמא במ"ם. [וַיִּמְלֹא-בּוֹ].

לט יא וַיְהִלֵּם: לשש, מ"ש. וַיְהִלֵּם: ד גם כאן בדומה לפרשת תצוה ונציה גורס פתח. מנחת שי: וַיְהִלֵּם: בס"ס חז"ד בקמץ. [וַיְהִלֵּם? וַיְהִלֵּם?].

לט יג משבצת: ששד. רמ"ה. מ"ג-שד כח יא, מ"ק-אל תהי מה יד. משבצות: ל לנינגרד עם וי"ו בניגוד למקורות כולל המסורה שלו בתהלים. רמ"ה אחרי שהביא את המקומות שיש בהם וי"ו: וסגורא כוללון הסוים וי"ו ונחרייתא בליסכא במלאותם: לשד, רמ"ה, מ"ג-ד כח כ, מ"ק-לש שם. במלאותם: ש רמ"ה: מסגרת וכן במלאותם דין חסר דחסר

לט כ מלמטה: ששד. מלמטה: ל לנינגרד משמיט את הדגש כמו מלמעלה. מחברתו: ששד. מחברתו: ל כבפסוק המקביל בו כו. יתכן שמושפע ממסורת ניקוד בבליית שאינה מבחינה בין פתח לסגול.

לט כא מטבעתיו: לשש, מ"ש, מ"ק-ש כח כח. מטבעתו כ': ד מנחת שי: מְטַבְּעָתוֹ: בכל ספרי' כ"י מדוייקי' ובמקצת דפוס' ישנים מל' יו"ד ואין כאן ק' וכת' כלל, "ודפ' תצוה כת' חס' יו"ד וקרי ביו"ד. וכ"כ "הרמ"ה ז"ל, וירכסו את החשן מטבעתו, קדמא' דואתה תצוה חס' דחס' כת', חס' וי"ו קדי' לתי"ו, וחס' יו"ד קדים לוי"ו, ומס' עלי' תו כת' תיו ק', וחבריה דואלה פקודי חס' וי"ו ומל' יו"ד כת', עכ"ל. וזהו חד מן ח' זוגי' בספרא, קדמאה חס' ותניין מל', וס' נמס' 'בסמוך במ"ג. "והמדפיס טעה בזה, ועיין א"ת. גם בעל "מנחת כהן כתב כאן מטבעתו כת' וקרי מטבעתיו, ואח"כ "בלוח הטעיות תקן חמעות, וזל"ש, צריך להיות קדמא' חס' בתרא' מל'. [מטבעתיו].

מְטַבְּעָתוֹ: לש, ב"א. מְטַבְּעָתוֹ: ש, ב"נ בן-אשר גורס געיא במ"ם, בן-נפתלי אינו גורס.

לט כח וְאֶת־מִכְנָסָי: לש, ב"א. וְאֶת־: ש, ב"נ כאן בן-נפתלי גורס געיא.

לט ל גִּזְרִי: לשש. גִּזְרִי: ד מאורות נתן: ש"נ [=שש נקודות כלומר פעמיים סגול] לא כן אלא ח"ן [חמש נקודות צירי סגול].

לט לג בריחו: לשש, מ"ש. בריחו: ד מנחת שי: בְּרִיחוֹ: כת' מל' יו"ד קדמאה, בריחו ק'. וכ"כ "הרמ"ה ז"ל, בְּרִיחוֹ, תרין חסרי' יו"ד בין חז"ת לוי"ו, בריחו כת', בריחו קרי, וס' את בריחו את עמדיו, "דואת המשכן את אהליו, בְּרִיחוֹ ועמדיו "דויביאו את המשכן, ושאר דאורית' מלא דמלא בתרין יו"דין. <בְּרִיחוֹ הנ"ל בלא זקף גדול> [בריחו כ', בְּרִיחוֹ ק'].>

^ח ודפ' תצוה: שמי' כח כח.

^ט הרמ"ה: טב"ע.

^י בסמוך במ"ג: מ"ג – ד שמי' לט כד.

^{יא} והמדפיס: ד על אתר.

^{יב} מנחת כהן: על אתר.

^{יג} בלוח הטעיות: בסוף ספר מנחת כהן.

^{יד} הרמ"ה: בר"ח.

^{טו} דואת המשכן את אהליו: שמי' לה יא.

^{טז} דויביאו את המשכן: פסוקו.

לט לה ארוח: ששוד, מ"ש, מ"ג-שוד לו, מ"ק-ל כמ"ז פט. ארן: ל מחלוקת כתיב לניגוד בניגוד לשאר המקורות וגם למסורה שלו.

מנחת שי: את ארון: מל' בהעתק הללי ובכל ספרי' מדוייקי', שאינו מחשלתה חסרים ע"פ המסורת שנמנו כ" במ"ג סוף פ' תצוה, וכך הם כ" בהרמ"ה ז"ל. [את-ארון].

לט לט ואת כל כליו: לשוד, מ"ש, מ"ג-לד לו, מ"ק-ש שם. את כל כליו: ש מחלוקת כתיב חמורה גם בקריאה ולא רק בכתיבה. ש נהג בניגוד למסורתו. מנחת שי: את השלחן את כל כליו: כן כתי' את כל כליו בלא וי"ו, וכן כ" במסורת את כל כליו, ב', דין, ואידך כ" סוף פ' במדבר. [את-כל-כליו].

מ ג העדות: לשוד, מ"ש, מ"ג-ש במ' א נג, מ"ק-ש במ' יו. העדות: ש מחלוקת כתיב הפעם ששון אחר נהג בניגוד למסורתו. מנחת שי: ושמת שם ארון העדות: 113 בהעתק הללי העדות, ירושי' העדות, עכ"ל. ובכל הספרי' מל', שהוא א' משמנה מלאי כדלעיל. [העדות].

מ יד כתנת: לש. מ"ש. כתנת י: ש. כתנת: ד שלוש מחלקות בדבר. הערה 31 אפשר, שזה נוסח ש גם לעיל, כח מ, אך לא לעיל, כט ח. מנחת שי: כתנת: התי"ו בחטף קמץ. ועיין מ"ש מזה בפ' תצוה על פסוק ולבני אהרן תעשה כתנת. [כתנת].

הפטר פרשת החודש

יחזקאל מה יז בבל-מועד אלק, ב"א. בבל: ב"נ המחלוקת על געיא בכ"ף.

מה כא תג אלק, מ"ס-ד תג ו. תג: ד

מה כג תמימם: אלק, מ"ש, מ"ג-ד תה' לו יח. תמימם: ד מנחת שי: תמימם ליום - כל תמימם דבעירא [של בהמות כלומר צאן ובקר לקרבנות] חסר יו"ד בתראה בר מן א' ואיל מן הצאן תמימם ועשו (יחזקאל כג, כח) לעיל סימן מ"ג: מה כא וכמנחה: אלק. וכמנחה: ד כנראה סתם שגיאת ניקוד בונציה קשה לתלות בזה שיטה.

מו ג והשתחויו: אלד. והשתחויו: ק והשתחויו: אל, ב"א. והשתחויו: ק. ב"נ הפעם קהיר הוא ה'מדגיש' את הוי"ו; בן-נפתלי מוסיף געיא, וקהיר המיוחס למשה בן-אשר הוא הגורס אותה.

מד ו כבשים: אקד. כבשים: ל? כך נראית מלה זו בלניגוד כבשים יש כאן מקום להסתפק. בשו"ת בר-אילן החליטו שזה כתיב חסר.

מו ט דרך אלק. דרך: ד מקף או תלישא קטנה? כתבי היד ובכללם כתר ארם צובה גורסים מקף.

כ" במ"ג סוף פ' תצוה: מ"ג - ד שמי' לו,

כ" בהרמ"ה: אר"ן.

כ" במסורת: מ"ג - ד על אתר.

כ" סוף פ' במדבר: במ' ד יד.

113 צריך לחיות 'ושמת שם את ארון העדות'.

א כדלעיל: מ"ש שמי' לט לה ('העדות').

ג מ"ש: מ"ש שמי' כח מ ('ולבני אהרן תעשה כתנת').

מז יז והיתה לו: אלק, מ"ש. לו: ד
מנחת שי והיתה לו – הלמ"ד בדגש ובפשט לא זקף קטן:

תן לחכם ויחכם-עוד

אנא שלחו את הערותיכם!
הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com
הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליוננו מופיע שם):
<http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה
<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45p=272195#p272195&t=10317>

אם אתה מתעניין
בהבטים הלשוניים של התורה
(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')
אתה מוזמן להרשם (בחנם)
לקבלת דוא"ל בנושאים לשוניים
בכתובת: franklashon@gmail.com
☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכותבים ☺